

Ilmailualan kestävä kasvun uudelleenrakentaminen

Seurantaryhmä

Selvityshenkilön esittämien
toimenpiteiden arviointiraportti

17.5.2021

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti seurantaryhmän tukemaan selvityshenkilö Kari Savolaisen selvitystyötä ilmailualan kestävä kasvun uudelleenrakentamiseksi ja arvioimaan toimenpide-ehdotuksia. Toimikausi on 15.1.-17.5.2021.

Tässä esityksessä arvioidaan selvityshenkilön toimenpidesuosituksia.

Selvityshenkilölle asetetut kysymykset:

- Miten päästään kiinni globaaliin kasvuun mahdollisimman nopeasti, kun matkustaminen elpyy?
- Kuinka voidaan varautua ja hyödyntää koronatilanteen aiheuttamat pysyvät muutokset toimintaympäristössä ja kuluttajakäyttäytymisessä?
- Miten turvataan epävakaassa työtilanteessa olevien osaaminen ja miten tuetaan uudelleenkoulutuksen tarpeessa olevia? Millä ratkaisulla rakennetaan siltaa, jolla turvataan työvoimapotentiaalia yli epidemian kohti ilmailualan kasvua?
- Miten houkutellaan lyhyellä ja pitkällä tähtäimellä lisää yrityksiä ja investointeja Helsinki-Vantaalle?
- Miten vahvistetaan jo toimivien yritysten toimintakykyä nykytilanteessa ja kasvua palautumisvaiheessa?
- Miten rakennetaan malleja, joilla pystytään varautumaan nopeasti muuttuviin tilanteisiin ilmailualalla?

Seurantaryhmän tehtävät:

- Tukea selvitystyön käynnistysvaihetta mm. fokusoimalla ja tuomalla näkökulmia kysymyksenasetteluun.
- Tarjota asiantuntijaverkoston osaaminen selvitystyön tueksi.
- Arvioida selvityshenkilön toimenpide-ehdotuksia niiden valmistuttua.

Seurantaryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja

Kansliapäällikkö Raimo Luoma, työ- ja elinkeinoministeriö

Jäsenet

Yhteiskuntasuhdepäällikkö Timo Koskinen, Finnair Oyj

Viestintä-, markkinointi- ja asiakaskokemusjohtaja Katja Siberg, Finavia Oyj

CEO Tomi Viitanen, Swissport Finland Oy

Puheenjohtaja Juhani Haapasaari, Ilmailualan Unioni IAU

Johtaja Minea Pyykönen, Ammattiliitto Pro

Manager Kari Lappalainen, Finnairin Insinöörit ja Ylemmät FINTO ry

Palkkasihteeri Johanna Tuomaala, Suomen Lentoemäntä- ja Stuerttiyhdistys SLSY ry/AKT

Hallituksen jäsen Akseli Meskanen, Suomen Liikennealentäjiliitto ry

Johtava asiantuntija Tiina Haapasalo, Elinkeinoelämän keskusliitto

Kaupunginjohtaja Ritva Viljanen, Vantaan kaupunki

Yksikön päällikkö Ulla Tapaninen, Helsingin kaupunki, jäsenmuutos 1.4. alk. yksikön päällikkö Jani Moliis

Maakuntajohtaja Ossi Savolainen, Uudenmaan liitto

Yksikön johtaja Elina Thorström, Liikenne- ja viestintäministeriö, jäsenmuutos 1.4. alk. osastopäällikkö Olli-Pekka Rantala

Johtaja Petri Knaapinen, Uudenmaan ELY-keskus

Palvelujohtaja Minna Helenius, Uudenmaan TE-toimisto

Toimitusjohtaja Pirkka Salo, Lapin Yrittäjät/Suomen Yrittäjät, jäsenlisäys 1.3. alk.

Teollisuusneuvos Marjukka Aarnio. Seurantaryhmän sihteeri

Selvityshenkilön raportin perusteella on käyty läpi käynnissä olevat toimenpiteet ja suunnitelmat jatkotoimista ilmailualan kestäväen kasvun uudelleenrakentamiseksi. Samalla on selvitetty vastuita asioiden eteenpäinviemiseksi, käynnissä olevien toimien tukemiseksi ja jatkotoimien seurannan toteuttamiseksi. Selvityshenkilön raportti julkaistiin 22.3.2021 työ- ja elinkeinoministeriön julkaisusarjassa 2021:19.

Seurantaryhmä kokoontui toimikautensa aikana viisi kertaa. Kokousten aikana kuultiin asiantuntijapuheenvuoroja, läpikäytiin ilmailualan toimijoiden selvityksiä sekä raportteja suunnitelmista ja kehitystoimista. Lisäksi käytiin ministeriöiden välillä hallinnonaloitain erilliset keskustelut jatkotoimista.

Liikenne- ja viestintäministeriön vetämässä Lentoliikenteen sidosryhmäverkostossa käsitellään lentoliikenteen ja ilmailualan elpymiseen tarvittavia toimia yhdessä toimialan ja muiden vastuuviranomaisten kanssa. Työ- ja elinkeinoministeriö tukee tämän verkoston työtä ja osallistuu jatkotoimien toteuttamiseen ja seurantaan.

Kiitämme selvityshenkilöä kattavasta raportista ja seurantaryhmän jäseniä aktiivisuudesta sekä kuultuja asiantuntijoita asiantuntevista esityksistä.

Helsingissä 17.5.2021

Raimo Luoma
kansliapäällikkö,
seurantaryhmän puheenjohtaja

Marjukka Aarnio
teollisuusneuvos,
seurantaryhmän sihteeri

Toimenpidesuosituksset 1/4

1. Yritysten ja rahoituksen turvaaminen yli pandemian. Lentoliikenne globaalina toimialana on kilpailun osalta vahvasti reguloitua. Tukimuotoja suunniteltaessa on otettava huomioon regulaation asettamat reunaehdot.

- Olisi luotava uusia tuki- ja lainoitusjärjestelmiä sellaisille aloille kuten lentoliikenne, joilla liikevaihdon äkillistä romahtamista ei ole edes osittain korvattavissa konvertoimalla liiketoimintamallia ja joilla on esimerkiksi investointiasteesta johtuen suuri kiinteiden kulujen kuorma.
- Viranomaismaksuista tulisi pidättäytyä poikkeustilanteen ajaksi.
- Nyt pandemian aikana opittujen nopeiden reagoitikeinojen, kuten nopeutetun yt-menettelyn ja nopeasti implementoitavien tukijärjestelmien jatkokehittäminen.
- Henkilöstösivukuluja tulisi tilapäisesti alentaa poikkeustilanteen ajaksi.

Toimenpidesuosituksset 2/4

2. Henkilöstön ja osaamisen turvaaminen poikkeustilanteen aikana.

- Palkkaturvajärjestelmän kehittäminen kattavammaksi tilanteessa, jossa yhtiöiden oma varallisuus ei riitä kattamaan yöntekijöiden saatavia esimerkiksi konkurssitilanteessa.
- Henkilöstön osaamisen ja kelpoisuuksien ylläpitäminen suuntaamalla tukea koulutukseen ja alan vaatiman käytännön harjoitteluun.
- Panostaminen toimiviin muutosturvajärjestelmiin, joilla mahdollisesti pysyvästi työpaikkansa menettäviä voidaan muuntokouluttaa muille aloille hyödyntäen ilmailussa saatua osaamista.
- Alan koulutusta tulisi lähtökohtaisesti kehittää laaja-alaisempaan tutkintomuotoiseen suuntaan, joka helpottaisi siirtymistä muille toimialoille.

3. Terveysturvallinen matkustaminen toiminnan jatkumisen mahdollistajana.

- Pandemian aiheuttama pitkäaikainen lentoliikenteen poikkeustila on tulevaisuudessakin täysin mahdollinen. Selkeä johtamisjärjestelmä ja etukäteen kuvatut sekä siten nopeasti implementoitavissa olevat prosessit, ehkäisevät tehokkaasti pandemian alkuvaiheessa taudin leviämistä lentoliikenteen mukana sekä toisaalta mahdollistavat lentoliikenteen kohtuullisen toimintakyvyn jatkumisen ja tehokkaan palautumisen tautitilanteen hellittäessä.

Toimenpidesuosituksset 3/4

4. Suomen lentoliikenteen kilpailukyvyn parantaminen.

- Eri liikennemuodoista koostuvien yhtenäisten matkaketjujen luominen hyödyntämällä digitalisaatiota ja parantamalla lentoliikennettä syöttävien liikennemuotojen (maantie- ja rautatieliikenne, kevytilmailu) toimintaedellytyksiä. Tällä mahdollistetaan riittävä kysyntä ja sen myötä lentoyhtiöiden ja -asemien kannattava toiminta. Riittävä volyymi luo myös suurempaa frekvenssiä alueellisten kenttien ja Helsinki-Vantaan välille parantaen näin alueiden saavutettavuutta.
- Lentoliikenteen kustannusten alentaminen panostamalla etälennonjohdon (MROT) nopeampaan käyttöönottoon alueellisilla lentoasemilla.
- Lentoliikenteen päästöjen vähentäminen on välttämätöntä. Toisaalta päästöjen hyvä hallinta luo kilpailuetua. Suomen lentoliikenteellä on hyvä mahdollisuus toimia ilmastotoimien edelläkävijänä: lentoasemaverkostomme on jo nyt käytännössä CO₂- neutraali. Suomen ja Aasian kasvukeskusten väliset reitit ovat kilpailevia reittejä vähäpäästöisempiä.
- Moottoriteknologian kehittämisellä on suuri merkitys lentoliikenteen päästöjen vähentämiseen. Polttoaineiden kehittäminen on vähintään yhtä tärkeää. Suomessa on huippuluokan osaamista biopolttoaineiden ja synteettisten polttoaineiden valmistuksessa. Suomen tulisikin panostaa kärkihankkeena erityisesti synteettisten polttoaineiden kehitykseen. Paitsi päästöjen osalta on kohtuuhintaisen fossiilittoman nestemäisen polttoaineen kehittäminen välttämätöntä lentoliikenteen kustannusten pitämiseksi kohtuullisena.

Toimenpidesuosituksset 4/4

5. Alan edunvalvonta

- Pienelle, lentoliikenteestä riippuvaiselle kansantaloudelle on tärkeää, että lentoliikenteen regulaation on oltava tasapuolista ja ottaa huomioon liikenteemme erityispiirteet. Tämän vuoksi on tärkeää tehostaa edunvalvontaa kaikilla tasoilla ja olla mukana vaikuttamassa jo siinä vaiheessa, kun esimerkiksi EU-regulaatiota laaditaan.

6. Matkailun kilpailukyvyyn edistäminen lisää lentoliikenteen kysyntää, joka mahdollistaa saavutettavuuden parantamisen.

- Suomen tulee kasvattaa suosiotaan matkailumaana ympärivuotisesti, mikä mahdollistaa kotimaan reittien elinvoimaisuuden ja pysyvyyden. Esimerkkinä tästä on Lapin lentoasemien talviaikainen reittitarjonta samoin kuin frekvenssi Helsinki-Vantaalle.
- Matkailupalvelujen tuotteistamiseen ja paketointiin samoin kuin myyntikanavien kehittämiseen ja ostamisen helppouteen tulisi panostaa entistä enemmän, jotta Suomeen saadaan ympärivuotista matkailua ja matkailijoita enenevässä määrin muuallekin kuin Lappiin ja pääkaupunkiseudulle.

Ilmailualan kestävän kasvun rakentaminen Toimintaympäristön muutokset

TEM

LVM

OKM

SM

STM

UM

Työllisyys,
henkilöstö,
osaaminen

Elinkeino-
ja
innovaatio-
toimen-
piteet

Regulaatio,
päästöt,
digitalisaatio
ja edun-
valvonta

Matkailu ja
aluekehitys

Yritys-
rahoitus ja
valtiontuet

Osaaminen,
koulutus,
tutkinnot

Terveys-
turvallinen
matkustaminen

Kilpailu-
kyky

Yhteistyö, yhteistyöfoorumit

1. Yritysten ja rahoituksen turvaaminen yli pandemian

Uusia tuki- ja lainoitusjärjestelmiä, joilla liikevaihdon äkillistä romahtamista ja suuria kiinteitä kulukuormia voidaan keventää/tasata.

Käynnissä ja tehdyt toimet

Finnair

- Pääomittaminen, valtuus 700 M€, EU valtiontukea. 31.12.2020 pääomistusta myönnetty 286 M€.
- Lentoliikenteen valvontamaksujen joustot, 5,7 M€, käytössä 4-10/2020, ei EU-valtiontukea.
- Finnairin työeläkkeiden takaisinmaksulainauksen vakuudeksi, valtuus 600 M€, 13.12.2020 myönnetty 540 M€.

Finavia

- EU:n hyväksymä Suomen valtion tuki 350 M€; 249 M€ pääomitus, 33 M€ pääomalaina ja 68 M€ korvaus koronatilanteen aiheuttamista vahingoista.

EGR

- Suomi on hakenut tukea Finnairin lokakuussa ilmoittamien irtisanomisten noin 500 irtisanottua tai siihen kytköksissä olevista yrityksistä työnsä menettäneitä varten. Rahoitusta haetaan uudelleentyöllistymistä edistäviin palveluihin. Komissio on puoltanut hakemusta.

Vastuutoimija Liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö

Viranomaismaksuista pidättäytyminen poikkeustilanteen ajaksi.

Tehdyt tai käynnissä olevat toimenpiteet

- Koronan vuoksi säädettiin lakimuutos, jolla myönnettiin lentoasemille lisää maksuaikaa viranomaismaksujen suorittamiseen. Käytännössä lain nojalla kaksi neljästä vuodelle 2020 määrätystä valvontamaksuerästä siirrettiin vuodelta 2020 kannettavaksi vuonna 2021, eli säädettiin pidempi maksuaika maksuerille. Kyseessä oli yhteensä 5,7 milj.€ suuruiset maksut lentoasemayhtiöiltä Liikenne- ja viestintävirastolle.
- Maksuerien siirrolla pyrittiin osaltaan helpottamaan lentoasemayhtiöiden taloudellisia toimintaolosuhteita ja toiminnan jatkuvuutta vuonna 2020 sekä välttämään valvontamaksun yksikköhinnan (0,90 euroa/lähtenyt matkustaja) korotus.
- Maksuerien siirtämisestä huolimatta valvontamaksutulot eivät kata Liikenne- ja viestintäviraston vuoden 2021 valvontatoiminnan kustannuksia (11,815 milj. €), minkä vuoksi vuodelle 2021 arvioitu vaje 2,859 milj.€ katettiin Liikenne- ja viestintäviraston toimintamenoista valvontamaksun korottamisen sijaan. Viraston toimintamenoihin tehtiin valtion budjetista vastaava lisäys.
- Näkymä ensi vuoteen on edelleen varsin haasteellinen, asia tulee ajankohtaiseksi v. 2022 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä.

Vastuutoimija Liikenne- ja viestintäministeriö

Nopeiden reagointikeinojen, kuten nopeutetun yt-menettelyn ja nopeasti implementoitavien tukijärjestelmien jatkokehittäminen.

Henkilöstösivukulujen alentaminen poikkeustilanteen ajaksi.

Tehdyt tai käynnissä olevat toimenpiteet

- Yhteistoimintalaki on parhaillaan kokonaisuudistuksen kohteena. Hallituksen esitys annettaneen viikolla 24.
- Lakiin sisältyvät neuvotteluaikoja koskevat säännökset. Neuvotteluaikoja voidaan lyhentää osapuolten välisellä sopimuksella.
- Lakiehdotuksessa on säännös edellytyksistä, jolloin työnantaja saa ratkaista asian ilman edeltäviä yhteistoimintaneuvotteluita. Neuvottelut on käytävä kuitenkin jälkikäteen. Säännös vastaa voimassa olevaa lakia.

- Henkilöstösivukulut (STM)

Vastuutoimija Työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö

2. Henkilöstön ja osaamisen turvaaminen poikkeustilanteen aikana.

Henkilöstön osaamisen ja kelpoisuuksien ylläpitäminen; tukea koulutukseen ja käytännön harjoitteluun. 1/2

Tehdyt tai käynnissä olevat toimenpiteet

- Työllisyyden hoitoon ja osaamisen kehittämiseen on panostettu Uudenmaan TE-toimistossa, jonne on perustettu ilmailualan tilanteeseen keskittynyt tiimi, palveluntarjontaa on lisätty ja palveluita on räätälöity ilmailualan työntekijöiden ja –antajien tarpeisiin.
- Lomautuksen ja työttömyyden aikana TE-toimiston asiakkaille voidaan järjestää erilaisia osaamista ja kelpoisuutta ylläpitäviä koulutuksia ja valmennuksia.
- TE-toimistojen palveluvalikoimassa on koko ajan yleisimpiä ns. korttikoulutuksia kuten työturvallisuuskoulutus, hygienia- ja anniskelupassi.
- Kelpoisuuden ylläpitokoulutukseen pääsemiseksi edellytetään usein, että henkilöllä on näköpiirissä työpaikka, mihin hän tarvitsee kelpoisuuden ylläpitoa.

Henkilöstön osaamisen ja kelpoisuuksien ylläpitäminen; tukea koulutukseen ja käytännön harjoitteluun. 2/2

- Ilmailualalla lentäjät ovat ammattiryhmä, jolle on erityistapauksena järjestetty ammattipätevyyttä ylläpitäviä tarkastuslentokoulutuksia.
- Tarkastuslentokoulutuksia on järjestetty Suomesta operoivien lentoyhtiöiden lentäjille. Finnair on osallistunut koulutusten kustannuksiin. Muiden yhtiöiden lentäjille koulutus on hankittu työvoimakoulutuksena.
- Tarkastuslennon on suorittanut n. 225 Finnairin lentäjää, muista yhtiöistä tarkastuslennon on suorittanut n. 75 lentäjää.
- Yrityksistä ja henkilöstöjärjestöistä tulleiden viestien perusteella räätälöidään, vahvistetaan ja suunnataan ilmailualaan kohdistuvia toimenpiteitä
→ turvataan määrärahat ja resurssointi.

Vastuutoimija Työ ja elinkeinoministeriö, Uudenmaan TE-toimisto

Muutosturvajärjestelmä; muutuskoulutus muille aloille hyödyntäen ilmailussa saatua osaamista. 1/2

Tehdyt tai käynnissä olevat toimenpiteet

- Muutuskoulutusta järjestetään yhdessä työnantajan kanssa tavoitteena lyhyehköllä räätälöidyllä koulutuksella parantaa työttömän mahdollisuutta työllistyä.
- Myös lomautetulle voidaan järjestää koulutusta, jonka kustannuksiin osallistuu lomauttava työnantaja.
- Lomautetut ja irtisanotut voivat halutessaan hakeutua myös tavanomaisiin työvoimakoulutuksiin.
- Uudenmaan TE-toimistossa ilmailualalta irtisanotuille on hankittu muutuskoulutuksia toimistotyöntekijöille, it-henkilöstölle, kuljetushenkilöstölle, esimiehille ja asiantuntijoille.
- TE-hallinto ei voi hankkia tutkintoon johtavaa koulutusta, muutuskoulutukset eivät riitä tutkintoon.
- Oikeanlainen muutuskoulutus saattaa auttaa esim. lentäjiä työllistymään, mutta tutkintotavoite ei näin täyty.

Vastuutoimija Työ ja elinkeinoministeriö

Muutosturvajärjestelmä; muutuskoulutus muille aloille hyödyntäen ilmailussa saatua osaamista. 2/2

Suomi on hakenut Euroopan Globalisaatiorahastolta (EGR) tukea Finnairilta irtisanottujen (n. 500 henkilöä) työllistämiseksi. Projektin toimenpiteet ovat alkaneet Uudellamaalla 1.4.2021. Selvitetään, onko mahdollista hakea EGR-tukea myös ilmailualan tukitoiminnoista (n. 400 henkilöä) irtisanotuille (esim. Swissport, Finavia, AirPro jne.).

Taulukosta voidaan havaita, että muutuskouluksiin (alkaneet 1.1.2021) osallistuminen ei ole ollut kovin vilkasta, tarkastuslentoihin on osallistuttu vilkkaammin. TE-toimiston tiedon mukaan ilmailualan irtisanotut arvelevat pääsevänsä takaisin töihin kohta lentoliikenteen avauduttua, eivätkä kaikki siksi motivoitu tässä vaiheessa etsimään töitä tai koulutusta.

Hankinta	Alkaneet/suoritettut	Hankinnat yhteensä
Osaamiskartoitukset, henkilökohtainen	69	2700
Tarkastuslennot (työvoimakoulutus)	74	4 huhtikuussa, toukokuusta eteenpäin 1-4 kuukaudessa
Finnair Täsmäkoulutus lentäjille	226	440
MuutosKoulutus	118	600
Uravalmennus verkossa	Aloitus myöhemmin keväällä	800
Työnhakuvalmennus verkossa	Aloitus myöhemmin keväällä	1000

Laaja-alaisempi tutkintomuotoinen koulutus, joka helpottaisi siirtymistä muille toimialoille

1/2

Tehdyt tai käynnissä olevat toimenpiteet

- Ilmailualan koulutusta ja osaamista tukisi laajempi ja tiiviimpi yhteistyö alaan erikoistuneiden korkeakoulujen sekä ammattioppilaitosten kesken. Samalla alaan liittyvän osaamisen vahvempi kytkeytyminen muihin aloihin mahdollistuisi suuremman vaikuttavuuden ja läpinäkyvyyden kautta.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynyt keskusteluja Tampereen yliopiston kanssa tutkinnosta, jolla räätälöitäisiin tutkintokokonaisuus ja huomioitaisiin lentäjien peruskoulutus.
- Korkeakoulujärjestelmä tarjoaa mahdollisuuksia jatkaa opintoja ja saada ilmailualan kokemusta ja osaamista hyödynnettyä esimerkiksi tekniikan ja liikenteen, logistiikan, matkailun, liiketoiminnan tai oikeustieteen aloilla. Korkeakoulut vastaavat aiempien opintojen ja muun osaamisen hyväksilukemisesta osana korkeakoulututkintoon johtavia opintoja. Jatko-opinto- ja työllistymismahdollisuuksien hahmottumista jo lentäjän uran aikana voisi tukea osaamisen kehittämiseen tähtäävällä uraohjauksella.

Vastuutoimijat Opetus- ja kulttuuriministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö

Laaja-alaisempi tutkintomuotoinen koulutus, joka helpottaisi siirtymistä muille toimialoille. 2/2

- Kaksi ammattikorkeakoulua tarjoaa koulutusta, joka kytkeytyy läheisesti ilmailuun. Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa on liiketalouden ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta Degree Programme in Aviation Business –koulutusohjelmassa. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa (XAMK) on puolestaan mahdollista yhdistää liikennelentäjän sekä sähkö- ja automaatioinsinöörin tutkintoon johtava koulutus. Lentäjäkoulutus on osallistujalle maksullinen ja AMKin tarjoama tutkintoon johtava koulutus osallistujalle maksuton koulutus.
- Ilmailualan korkeakoulutuksen vahvistamiseksi on lisäksi mahdollista kehittää alan yliopistokoulutusta. Tampereen yliopisto on valmistellut alempaan korkeakoulututkintoon johtavaa ohjelmaa Bachelor's Programme in Science, Specialisation in Aviation. Ilmailualan koulutus on suunniteltu toteutettavaksi englanninkielisenä koulutuksena ensisijaisesti koulutusvientitarpeisiin.
- Mahdolliset koulutuslaajennukset tarvitsevat erillisen resurssoinnin.

Vastuutoimijat Opetus- ja kulttuuriministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö

Palkkaturvajärjestelmän kehittäminen kattavamaksi, työntekijöiden saatavien turvaaminen yrityksen varojen loppuessa.

Tehdyt tai käynnissä olevat toimenpiteet

- Koronaepidemiasta johtuen on odotettavissa, että yritysten maksuvaikeudet lisääntyvät ja palkkaturvaa hakevien työntekijöiden määrä sekä palkkaturvasta haettavat saatavat kasvavat.
- Hallitus on esittänyt, että palkkaturvan enimmäismäärää nostetaan nykyisestä 15 200 €:sta 19 000 €. Näin palkkaturvan enimmäismäärä vastaisi paremmin työntekijöiden nykyistä palkkatasoa.
- Työntekijällä on oikeus saada työsuhteesta johtuvat saatavansa maksetuiksi valtion varoista palkkaturvana, jos työnantaja on tehnyt konkurssin tai on muutoin maksukyvytön.
- Enimmäismäärän nosto toteutettaisiin muuttamalla palkkaturvalakia.
- Lait tulisivat voimaan mahdollisimman pian. Hallituksen esitys liittyy valtion vuoden 2021 kolmanteen lisätalousarvioesitykseen. Esitys on toimialariippumaton.

Vastuutoimija Työ- ja elinkeinoministeriö

3. Suomen lentoliikenteen kilpailukyvyn parantaminen

Panostaminen kärkihankkeena erityisesti synteettisten polttoaineiden kehitykseen. Paitsi päästöjen osalta on kohtuuhintaisen fossiilittoman nestemäisen polttoaineen kehittäminen välttämätöntä lentoliikenteen kustannusten pitämiseksi kohtuullisena.

Tehdyt tai käynnissä olevat toimenpiteet

Lentoliikenteen päästöjen alentaminen

- Valtioneuvoston periaatepäätös lentoliikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä on parhaillaan valmisteilla.
- Laaja lausuntokierros järjestettiin alkuvuodesta 2021.
- Periaatepäätöksessä linjataan toimenpiteet lentoliikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi.

Vastuutoimija Liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö

Matkaketjujen luominen ja lentoliikennettä syöttävien liikennemuotojen (maantie- ja rautatieliikenne, kevytilmailu) toimintaedellytysten parantaminen.

Tehdyt tai käynnissä olevat toimenpiteet

Liikenne 12 toimenpiteet

- Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma vuosille 2021-2032 on annettu eduskunnalle selontekona huhtikuussa 2021.
- Suunnitelma lisää pitkäjänteisyyttä ja ennakoitavuutta liikennejärjestelmän ylläpitoon ja kehittämiseen.
- Parlamentaarisisessa ohjauksessa valmisteltu suunnitelmaluonnos oli lausuntokierroksella tammi-helmikuussa 2021.
- Suunnitelmassa on esitetty mm. lentoasemaverkkoon liittyviä toimenpiteitä, joilla pyritään edistämään niin alueiden välistä saavutettavuutta kuin alueiden kansainvälistäkin saavutettavuutta.
- Suunnitelmassa on myös toimenpiteitä matkaketjujen edistämiseksi.
- Lisäksi liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnoksessa on esitetty toimenpiteet muun liikenneverkon ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi, ml. maantieverkko.

Vastuutoimija Liikenne- ja viestintäministeriö

Lentoliikenteen kustannusten alentaminen panostamalla etälennonjohdon (MROT) nopeampaan käyttöönottoon alueellisilla lentoasemilla ja digitaaliset toiminnot. 1/2

Tehdyt tai käynnissä olevat toimenpiteet

Etälennonjohto

- Etälennonjohto eli MROT (Multi Remote Operating Tower) -hanke mahdollistaisi lennonjohtopalvelun tuottamisen usealle lentoasemalle yhdestä työpisteestä, mikä parantaisi alueellisten lentoasemien palvelutasoa ja kilpailukykyä sekä edistää ilmailutoimialan digitalisoitumista.
- Hanketta edistetään Finavian ja Fintraffic Lennonvarmistuksen yhteistyössä.
- Parhailaan hankkeen parissa tehdään tarkennettua business case -laskentaa sekä selvitetään teollisuuden kypsyttä ja hinnoittelua hankkeen edistämiseksi.
- Lisäksi mahdollisia tukirahoituksia hankintakynnyksen ylittämiseksi selvitetään.

Vastuutoimija Liikenne- ja viestintäministeriö

Lentoliikenteen kustannusten alentaminen panostamalla etälennonjohdon (MROT) nopeampaan käyttöön ottoon alueellisilla lentoasemilla ja digitaaliset toiminnot. 2/2

Tehdyt tai käynnissä olevat toimenpiteet

Datan hyödyntäminen

- Valmisteilla on valtioneuvoston periaatepäätös logistiikan digitalisaatiosta.
- Periaatepäätöksen tavoitteet on johdettu viime vuonna valmistuneesta logistiikan digitalisaatiostrategiasta, joka tukee ja vahvistaa digitalisaatiokehitystä logistiikkasektorilla.
- Logistiikan digitalisaatiostrategiassa on määritelty visio, tavoitteet ja toimenpiteet logistiikan digitalisaation kehittämiseksi ja edistämiseksi.
- Strategian laadinnassa ja toimenpiteiden toteutuksessa painotetaan digitalisaation avulla saavutettavia tehokkuus-, turvallisuus-, toimivuus- ja ilmastohyötyjä.
- Periaatepäätöksessä linjataan keskeisistä valtioneuvoston toimista strategian tavoitteiden saavuttamiseksi.

Vastuutoimija Liikenne- ja viestintäministeriö

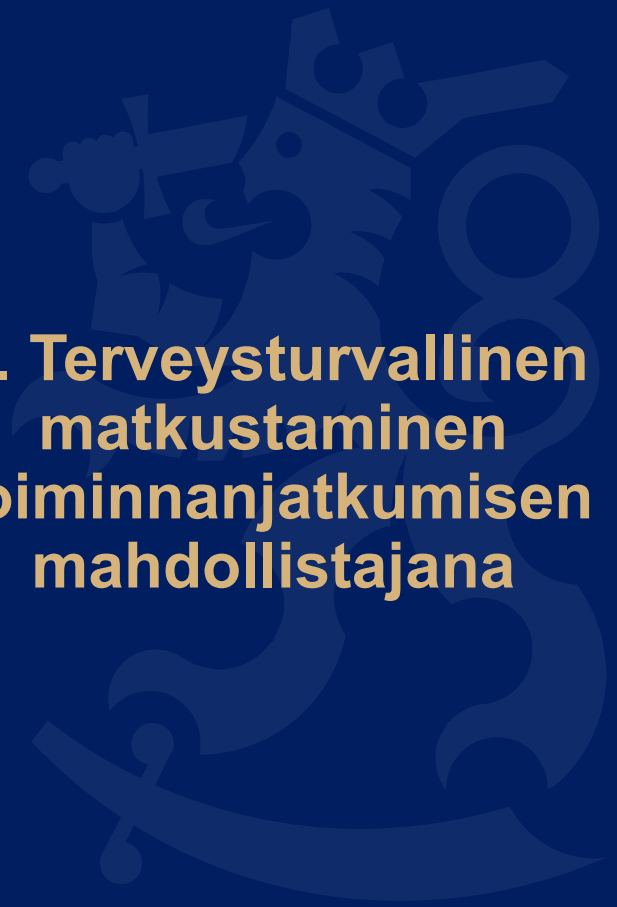
Liikenneoikeuksien säilyttäminen ja ylläpito

Tehdyt tai käynnissä olevat toimenpiteet

Lentoliikenneyhteydet Aasiaan

- Suomen tavoitteena on turvata erittäin hyvät lentoyhteydet kansainvälisesti ja Suomen pyrkimyksenä on turvata myös koronatilanteen jälkeen hyvät yhteydet Aasiaan.
- Liikenne- ja viestintäministeriö käy Aasian maiden ja yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa neuvotteluja uusien kohteiden mahdollistamisesta myös korona-aikana. Liikenneoikeuksia koskevia kysymyksiä on nostettu esille myös muissa tapaamisissa.
- Rajoituksiin ja neuvotteluihin vaikuttavat myös ko. maiden omat rajoitustoimenpiteet sekä sisäiset linjaukset siitä, milloin rajoitustoimia muihin maihin voidaan lähteä purkamaan.

Vastuutoimija Liikenne- ja viestintäministeriö

**4. Terveysturvallinen
matkustaminen
toiminnanjatsumisen
mahdollistajana**

Tehdyt tai käynnissä olevat toimenpiteet

- Helsinki-Vantaan on avauduttava liikenteelle vähintään yhtä nopeasti kuin muut eurooppalaiset pääkentät. Kun rokotekattavuus lisääntyy, Suomen tulisi eurooppalaisten verrokkimaiden tapaan yhteiskuntana luoda puitteet terveysturvalliselle matkustamiselle rajojen sulkemisen ja kategoristen matkustusrajoitusten sijaan.
- Digitaalisia työkaluja on alettava hyödyntää aiempaa enemmän. EU:lle on suunnitteilla yhteinen todistusmalli eli vihreä sertifikaatti, jota Suomi tukee ja jonka käyttöönottoon Suomi on sitoutunut. EU:n vihreän sertifikaatin käyttötarkoitus määritellään jäsenmaiden toimesta. Vihreä todistus tuotetaan Suomessa kanta-palveluiden yhteydessä. Yhteistyötä on myös EU:n ja Suomen kanta-palveluiden välillä. Vihreän todistuksen lukeminen digitaalisesti on selvityksessä.
- Helsinki-Vantaan alueella on tehty aktiivisesti suunnittelu- ja kehittämistoimia julkisen ja yrityssektorin toimesta terveysturvallisen matkustamisen mahdollistamiseksi.
- Terveysturvallisuuteen liittyvät tartuntatautilain muutokset ovat parhaillaan valmistelussa sosiaali- ja terveysministeriössä mutta niiden aikataulusta ei ole tietoa.

Vastuutoimija Sosiaali- ja terveysministeriö

5. Alan edunvalvonta

Alan edunvalvonnan tehostaminen olemalla mukana kaikilla tasoilla jo regulaation luomisessa (esim. EU); lentoliikenteen regulaation pitäminen tasapuolisena ja liikenteemme erityispiirteet huomioiden. 1/2

Tehdyt tai käynnissä olevat toimenpiteet

Slot-sääntely

- Suomi (LVM) on aktiivisesti osallistunut EU-tasolla slot-sääntelyn muuttamiseen korona-tilanne huomioiden. Uusi asetus tuli voimaan helmikuussa 2021. Sääntely mahdollistaa slottien säilyttämisen, vaikka niitä käytetään tavallista vähemmän pandemian aikana.
- Valmistelussa on otettu huomioon sidosryhmien näkemykset.
- Lentoliikenteen lähtö- ja saapumisaikojen jakaminen kuuluu EU:n yksinomaiseen toimivaltaan, koska sitä säännellään EU:n ns. slot-asetuksella (95/93/ETY siihen tehtyine muutoksineen).
- Korona-pandemian aikana on tehty jo kolmeen otteeseen muutoksia slotien jakamissääntöihin niin, että lentoyhtiöt ovat saaneet pitää myös seuraavalla aikataulukaudella sille aikaisempaa kautta varten myönnettyt slotit, vaikka kuluneella kaudella ei ole kyettykään lentämään asetuksen pääsäännön mukaisella tavalla vähintään 80 % lentoyhtiölle myönnettyistä sloteista.

Alan edunvalvonnan tehostaminen olemalla mukana kaikilla tasoilla jo regulaation luomisessa (esim. EU); lentoliikenteen regulaation pitäminen tasapuolisena ja liikenteemme erityispiirteet huomioiden. 2/2

- Viimeisin muutos slot-asetukseen hyväksyttiin helmikuussa 2021. Tässä yhteydessä sovittiin, että kesäkaudelle 2021 (29.3.-30.10.2020) lentoyhtiölle myönnetyt slotit voitaisiin saada vastaavalla tavalla myös seuraavalle kaudelle (syys- ja talvikaudelle 2021-22), jos se lentää saamiensa slotien mukaisista lennoista vähintään 40 % kesäkaudella 2021. Näin ollen normaaliajan 80/20-sääntö muutettaisiin kesäkaudelle 2021 40/60-säännöksi, koska on varsin todennäköistä, että Covid-19-tilanteen johdosta matkustajamäärät ovat vielä 2021 kesälläkin alle 50 % siitä, mitä ne olivat kesällä 2019.
- Koska slot-sääntely kuuluu unionin yksinomaiseen toimivaltaan ja Euroopan unioni on jo sovittanut EU-sääntelyn pandemiatilanteeseen, slotien jakamisen osalta ei ole tehtävissä kansallisesti muita EU-sääntelystä poikkeavia toimenpiteitä.

Vastuutoimija Liikenne- ja viestintäministeriö

6. Matkailu kysyntää lisäävänä tekijänä

Tehdyt tai käynnissä olevat toimenpiteet

Suomen matkailun tiekartan tarkastelun yhteydessä arvioidaan saavutettavuuden kehittämistä pidemmällä tähtäimellä.

- Suomen matkailustrategia: Matkailupalveluiden kasvua tukeva saavutettavuus.
- Alaotsikkoina: ”Saavutettavuuden kehittäminen matkailualan tarpeet huomioon ottaen” ja ”Liikenne palveluna –toiminnan vahvistaminen”.
- Kestävien ratkaisujen edistäminen.
- Paikallis- ja matkailuliikenteen tarpeiden tehokas yhteensovittaminen.
- Matkustaminen on houkuttelevaa, kun liikenne ja liikennemuotojen liityntäyhteydet toimivat sujuvasti.
- Tiedon saavutettavuus ja maksamisen helppous koko matkaketjulle.
- Matkustaminen voi olla osa matkalla olon elämystä.

- Matkailun ekosysteemin olemassaolon laajuus ja rakenne pandemian jälkeen?
- Henkilöliikenteen reitit ja hinnoittelu? Matkailijoiden kulutusikäytymisen muutokset?
- Hiilineutraalisuuden tavoitteen yhteensovittaminen henkilöliikenteen, erityisesti lentoliikenteen kanssa?

Vastuutaho Työ- ja elinkeinoministeriö, Business Finland, Visit Finland,

Matkailupalvelujen tuotteistaminen ja paketoiminen sekä myynti-kanavien kehittäminen, ostamisen helpous, jotta saadaan ympärivuotista matkailua ja matkailijoita enenevässä määrin kaikkialle Suomeen. 1/2

Tehdyt tai käynnissä olevat toimenpiteet

- Matkailun kokonaiskysyntä (eli matkailijoiden rahankäyttö) Suomessa vuonna 2019 oli noin 16,1 mrd. €. Tästä noin 30 % (5 mrd. €) muodostui Suomeen suuntautuvasta matkailusta eli matkailuviennistä. Matkailun osuus palveluviennistä oli noin 16 %.
- Henkilöpalveluliikenteen merkitys matkailun kokonaiskysyntään, mutta myös työllisyyteen, on merkittävä.
- Henkilöliikennepalvelut on liikevaihdoltaan suurin (45 % eli 9,7 mrd. €). Matkailun toimiala ja työllistävyydeltään toiseksi suurin (33 % eli 39 658 htv.) toimiala.
- Lentoliikenteen osuus henkilöliikennepalveluista on valtaosa, minkä takia lentoliikenteen toimivuudella on välitön yhteys myös Suomen matkailukysynnän kehitykseen.

Matkailupalvelujen tuotteistaminen ja paketoiminen sekä myynti-kanavien kehittäminen, ostamisen helppous, jotta saadaan ympärivuotista matkailua ja matkailijoita enenevässä määrin kaikkialle Suomeen. 2/2

- Suomen matkailualan kehittäminen – ja ennen kaikkea – koronakriisistä selviytyminen edellyttää täsmäkohdennuksia myyntikanavien avaamiseen ja kanavissa läsnäolemiseen. Visit Finland tukee matkailuyrityksiä löytämään oikeita myyntikanavia tukemaan yrityksiä tässä.
- Matkailutuotteiden paketoiminta on yritysten vastuulla, Visit Finland tukee omilla toimillaan matkailuyrityksiä.
- Tuotteistaminen ja myyntikanavien avaaminen - teemat tarvitsevat panostuksia.
- Matkailuyritysten osalta verkostojen muodostuminen keskeistä, verkostojen tukeminen
→ matkailutiekartan toteuttamisen yhteydessä toimenpiteet.

Vastuutoimijat Työ- ja elinkeinoministeriö, Business Finland, Visit Finland, alan yritykset

7. Aviapolis

Tehdyt tai käynnissä olevat toimenpiteet

- Vantaan Aviapolis on kansainvälinen kasvunkeskus, joka on tärkeässä roolissa pääkaupunkiseudun sekä koko Suomen kilpailukykyä rakennettaessa. Suomen BKT:sta 4 % tulee lentokenttäympäristöstä.
- Vantaan kaupunki suunnittelee alueelle 25 000 asukkaan, 60 000 työpaikan sekä palvelujen kaupunkikeskusta vuoteen 2040 mennessä. Vastaavia alueita Euroopassa on Amsterdamin Schipholin lentokenttäalue sekä Wienin kansainvälinen lentokenttäalue.
- Vahvistetaan alueen ja alan yritysten mahdollisuuksia uuden liiketoiminnan kehittämiseen.
- Lisätään yritysten tietoa erilaisista kehittämisen tuista ja yhteistyömahdollisuuksista sekä aktiivisesti rakennetaan yritysten sekä yritysten ja tutkimuslaitosten välisiä kumppanuuksia.
- Tavoitteena on lisätä digitaalisten sovellusten ja datatalouden hyödyntämistä, sekä edistää vähähiilisten ratkaisujen käyttöönottoa. Tuloksena tavoitellaan tuottavuuden kasvua sekä yhteistyön synnyttämiä uusia tuotteita ja toimintamalleja.

Aviapolis-alue 2/2

- Aviapoliksen kehittäminen kokonaisuutena kehittämissohjelman pohjalta.
- Toimenpiteinä aktiivinen yritysten kontaktointi, viestintä ja neuvonta, esim. elinkeinokehittämisen koordinaatiohanke Business Finlandin innovaatorahoitus sekä Finnveran rahoitustuet, korkeakoulu- ja tutkimusyhteistyö ja niiden rahoitusmahdollisuudet, mahdollisesti osallistuminen kilpailuun veturiyritysrahoituksesta (talousarviosidonnainen), mahdollisesti Kestävän kasvun –ohjelman rahoitusta esim. vähähiilisen lentopolttoaineen kehittämiseen tai Tekoäly 4.0 –ohjelman tuki digi-osaamisen lisäämiseksi.

Vastuutoimijat Vantaan kaupunki, alueen yritykset

8. Yhteistyöfoorumit

Tehdyt tai käynnissä olevat toimenpiteet

- Liikenne- ja viestintäministeriöllä on Lentoliikenteen sidosryhmäverkosto, jossa on laajasti edustettuna eri toimijoita julkisen hallinnon ja yritystoimijoiden taholta. Tämä ryhmä voisi toimia luontevana ilmailualan kestäväen kasvun uudelleenrakentamisen selvitystyön seurantaryhmänä → varmistetaan ilmailualan kestäväen kasvun edellytykset.
- Vuoropuhelua on tärkeää tiivistää ja arvioida toimijoiden kesken yhteistyön tehostamista, jotta mm. kaikkia käytössä olevia tukimekanismeja osataan hyödyntää ja kyetään yhteisillä tavoitteilla vauhdittamaan asioiden etenemistä.
- Yhteistyötä on tärkeää ylläpitää erilaisin kokoonpanoin teemakohtaisesti matalalla kynnyksellä niin elinkeinopoliittisesti, innovatiivisesti kuin läpileikkaavasti. Aloitteen tekijänä voi olla niin aluetoimijat, ministeriöt kuin yritykset. Vuoropuhelulla pyritään ennakoimaan ja sujuvoittamaan kehitystoimia ja ennakoimaan toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja niiden vaikutusmekanismeja.
- Liikenne- ja viestintäministeriön vetämässä Lentoliikenteen sidosryhmäverkostossa käsitellään lentoliikenteen ja ilmailualan elpymiseen tarvittavia toimia yhdessä toimialan ja muiden vastuuviranomaisten kanssa.

